10

Eixos d'Identitat

Guia de protecció de dades de caràcter personal

plataforma educativa

Aquest document ha estat elaborat per la persona responsable del Departament jurídic de Plataforma Educativa amb l'assesorament de Gestió Girona.

Data de publicació: Setembre de 2019

Disseny de la publicació: Plataforma Educativa

Impressió: Format Digital

L'obra s'ofereix segons els termes de llicència pública de creative commons (d'ara endavant "ccpl" o "llicència"). L'obra està protegida per la llei espanyola de propietat intel·lectual o qualsevol altra norma aplicable. Queda prohibit qualsevol ús de l'obra diferent del que autoritzi aquesta llicència o disposin les lleis de propietat intel·lectual. L'exercici de qualsevol dret sobre l'obra comporta que accepteu les limitacions i obligacions d'aquesta llicència i hi consentiu. El llicenciador us cedeix els drets continguts en aquesta llicència, sempre que n'accepteu les condicions que hi són presents.

Ésser persona significa ésser responsable

Antoine de Saint-Exupéry

ÍNDEX

1 Introducció 5

2 Conceptes bàsics 6

3 Subjectes que intervenen en la protecció de dades 8

4 Tractament de dades de caràcter personal 10

4.1 Bases de legitimació
4.2 Principis i obligacions
4.3 Drets
4.4 Recollida de dades
4.5 Mesures de seguretat aplicables

5 Notificació de violacions de seguretat de les dades 18

6 Infraccions i sancions 19

7 Recomanacions i bones pràctiques 20

Introducció

La present guia de Plataforma Educativa conté una breu explicació de la normativa i forma de procedir en matèria de protecció de les dades de caràcter personal, i té com a objecte i finalitat presidir les pautes a seguir per totes les persones físiques i jurídiques que es relacionin amb l'organització en matèria de dades de caràcter personal.

De conformitat amb la normativa vigent en matèria de protecció de dades i garantia dels drets digitals, les Entitats que conformen Plataforma Educativa es comprometen a complir les normes vigents sobre protecció de dades i a facilitar als i les professionals la formació i els mitjans adequats per complir-les, donant en tot moment compliment al principi de responsabilitat proactiva. L'actual normativa, requereix un compliment diligent i proactiu per part de totes les persones que intervinguin en el tractament de dades de caràcter personal. Per aquest motiu, totes les persones que tinguin relació directa o indirecta amb Plataforma Educativa i, per tant, amb totes les entitats que en formen part, actuaran de conformitat amb la normativa aplicable, respectant en tot moment la protecció de les dades a les quals tenen accés, fins i tot, un cop hagi finalitzat la relació.

Normativa aplicable en matèria de protecció de dades:

- Llei Orgànica 3/2018, de 5 de desembre, de Protecció de Dades Personals i garantia dels drets digitals.
- Reglament (UE) 2016/679 del Parlament Europeu i del Consell de 27 d'abril de 2016 relatiu a la protecció de les persones físiques en el que respecta al tractament de dades personals i a la lliure circulació d'aquestes dades.

2 Conceptes bàsics

Dades personals:
Les dades personals són qualsevol informació relativa a una persona física viva identificada o identificable. Les diferents informacions, que recopilades poden portar a la identificació d'una determinada persona, també constitueixen dades de caràcter personal. Per exemple: nom, adreça, telèfon, registre sanitari, informació bancària, preferències culturals, etc.

Categories especials de dades:
Les categories especials de dades fan referència a aquelles dades que són especialment sensibles, ja que revelen circumstàncies o informació de la persona sobre la seva esfera més íntima i personal. Aquestes dades mereixen especial protecció, ja que el seu tractament podria suposar importants riscos per als drets i llibertats fonamentals dels interessats i les interessades.

Formen part d'aquesta categoria de dades personals aquelles que:

- Rebel·lin ideologia, afiliació sindical, religió i creences.
- Facin referència a l'origen racial, a la salut i a la vida sexual.
- Es refereixin a la comissió d'infraccions penals o administratives.
- Dades biomètriques i genètiques.

Tractament de dades:
El tractament de dades és qualsevol operació o conjunt d'operacions realitzades sobre dades personals o conjunts de dades personals, ja sigui per procediments, automatitzats o no, com la recollida, registre,

organització, estructuració, conservació, adaptació o modificació, extracció, consulta, utilització, comunicació per transmissió, difusió o qualsevol altra forma d'habilitació d'accés, acarament o interconnexió, limitació, supressió o destrucció.

A la pràctica, el tractament de dades és qualsevol activitat en la que es trobin presents dades de caràcter personal, ja sigui de forma manual o automatitzada.

3 Subjectes que intervenen en la protecció de dades

a Responsable del tractament

Persona física, jurídica o òrgan administratiu, que decideix la creació d'un fitxer de dades personals, així com la finalitat, contingut i ús que hagi de donar-se al mateix. En el nostre cas, la responsable del tractament serà la pròpia Entitat que recull les dades.

b Encarregat/da del tractament

Persona física, jurídica, autoritat pública, servei o organisme que té accés a les dades personals i pot realitzar un tractament de les dades per compte del/la responsable del fitxer.

Un exemple seria una assessoria externa, la qual tindria accés a la base de dades de l'Entitat per tal de realitzar l'encàrrec pertinent.

Cal que existeixi un contracte entre el/la Responsable de Tractament i l'Encarregat/da de Tractament, del contrari, ens trobaríem davant d'una cessió il·legal de dades personals.

c Persona afectada o interessada

Persona física (mai persona jurídica) que és titular de les dades de caràcter personal que han estat incloses en un fitxer de dades i que són objecte de tractament.

d Persones usuàries

Treballadors/res que utilitzen els fitxers.

e Delegat/da de protecció de dades (DPO)

És la persona responsable de garantir el compliment de la normativa de protecció de dades.

Obligacions:

- Informar i assessorar a l'encarregat/da i a les persones treballadores
- Supervisar el compliment de la normativa sobre protecció de dades i de les polítiques de la persona responsable o encarregada del tractament.
- Assessorar sobre l'impacte en la matèria de protecció de dades.
- Actuar com a representant de l'organització davant l'Autoritat de control corresponent (Per exemple, l'Agència Espanyola de Protecció de dades).

f Autoritat de control

Garanteix la protecció de dades, investiga, intervé i resol reclamacions. Les autoritats de control són: L'Agència Espanyola de Protecció de Dades i l'Autoritat Catalana de Protecció de Dades.

4 Tractament de dades de caràcter personal

4.1 BASES DE LEGITIMACIÓ

Les dades de caràcter personal només podran ser tractades lícitament si aquest tractament es fonamenta en una de les bases legals següents:

- Consentiment
- Contracte o mesures precontractuals
- Obligació legal
- Protecció d'interessos vitals
- Missió realitzada en interès públic o en exercici de poders públics
- Satisfacció d'interessos legítims

4.2 PRINCIPIS I OBLIGACIONS

Els/Les responsables del tractament, a qui s'han facilitat dades de caràcter personal, han de complir amb uns principis i unes obligacions determinades segons la normativa vigent.

En concret, els principis que configuren la normativa, i que han de ser respectats quan es produeixi un tractament de dades, són els següents:

- Licitud
- Lleialtat
- Transparència
- Limitació (finalitat i conservació)
- Minimització
- Exactitud i actualització
- Integritat
- Confidencialitat

Responsabilitat proactiva

◇ Licitud, lleialtat i transparència

Els principis esmentats, impliquen que les dades han de ser tractades de manera lícita, lleial i transparent en relació amb la persona titular.

◇ Limitació i minimització

No es poden recollir ni tractar més dades personals que les estrictament necessàries per a la finalitat perseguida en cada cas. Les dades seran adequades, pertinents i limitades al que és necessari en relació amb els fins per als quals són tractades.

Per exemple, si s'obté el currículum vitae d'una persona candidata per a un procés de selecció aquest no es podrà utilitzar per a un altre procés diferent.

◇ Exactitud i actualització

Les dades han de ser exactes i actualitzar-se les que no siguin correctes, o suprimir les que corresponguin.

Les dades de caràcter personal han de ser cancel·lades quan hagin deixat de ser necessàries o pertinents per a la finalitat per a la qual han estat recollides o registrades.

◇ Integritat i confidencialitat

Els principis d'integritat i confidencialitat impliquen que el tractament garanteixi la seguretat adequada mitjançant l'aplicació de mesures tècniques o organitzatives apropiades, per evitar l'accés no autoritzat, pèrdua, destrucció i/o dany accidental.

La obligació de confidencialitat recau sobre el/la responsable del tractament i sobre totes les persones que intervinguin en qualsevol fase del tractament.

En aquest sentit, el/la responsable de tractament i totes les persones que poden intervenir en qualsevol de les fases del tractament de dades de caràcter personal estan obligats a guardar secret respecte d'aquestes dades. Aquesta obligació també persisteix inclús un cop finalitzada la relació.

El compliment del deure de secret és encara més important en l'àmbit social, ja que sovint es tracta informació especialment protegida, com ara la informació obtinguda per part de professionals de les àrees d'orientació, psicòlegs i psicòlogues, pedagogs i pedagogues, educadors i educadores socials, etc., la qual pot incloure diagnòstics, valoracions i dictàmens professionals sobre l'estat de salut física o psíquica o valoracions sobre la seva vida personal i familiar.

Per tant, el/la professional té el deure de guardar secret de tot allò que la persona atesa els hagi confiat, hagin escoltat, vist o deduït. Han de tenir discreció respecte que res pugui ser descobert, directament o indirectament, i han de protegir tota la documentació produïda en el seu exercici professional.

El/La professional podrà revelar el secret amb discreció, exclusivament a qui hagi de fer-ho i en els justos límits necessaris, en els següents casos i en cap més:

- Si amb el silenci es presumís un molt probable perjudici per a la persona atesa, especialment si es troba en una situació de vulnerabilitat, per a d'altres persones o un perill col·lectiu.
- En situacions de maltractaments a infants, persones molt grans, discapacitats intel·lectuals o agressions sexuals.
- Quan el/la professional pateixi un perjudici com a conseqüència de mantenir el secret de la persona atesa, i aquesta sigui l'autora

voluntària del perjudici, a condició, però, que de la revelació del fet no en resultin altres perjudicats.

» Quan la persona atesa és menor d'edat, la revelació d'informació al progenitor, tutor/a legal o persones que tenen la guarda ha de perseguir sempre l'interès superior de la persona menor d'edat.

» Les dades de caràcter personal només podran ser comunicades a terceres persones per l'acompliment de fins directament relacionats amb les funcions legítimes del que les cedeix i del que les rep amb el previ consentiment de la persona interessada.

» Les persones a les quals es comuniquin dades de caràcter personal també estan obligades a mantenir la confidencialitat i a demanar autorització a la persona interessada si les cedeixen a algú.

◇ Principi de Responsabilitat Proactiva

Per últim, cal especial menció al principi de responsabilitat proactiva, ja que influeix a la resta de principis.

La normativa descriu aquest principi com la necessitat que el/la responsable del tractament apliqui mesures tècniques i organitzatives apropiades, a fi de garantir i poder demostrar que el tractament és conforme al Reglament i a la llei aplicable.

En síntesi, aquest principi exigeix una actitud conscient, diligent i proactiva davant de tots els tractaments de dades personals.

4.3 DRETS

Per l'efectiva protecció de les dades de caràcter personal, la normativa atorga a les persones titulars d'aquestes uns drets que els permeten exercir el control sobre la seva informació personal. En concret

aquests drets són els següents:

- El dret d'ACCÉS

  Les persones titulars de les dades de caràcter personal tenen dret a conèixer tota la informació recollida sobre elles. Per aquest motiu, aquest dret permet a les persones titulars de les dades personals conèixer i obtenir gratuïtament informació sobre si les seves dades de caràcter personal estan sent objecte de tractament, amb quina finalitat, quin tipus de dades té el/la responsable del tractament, el seu origen, si no procedeixen de les persones interessades, i de les persones destinatàries de les dades.

  La informació proporcionada ha d'ésser verídica i s'ha de donar de manera entenedora i adequada a les necessitats, capacitats i demandes de les persones a les quals va dirigida.

  En el cas de persones menors d'edat o persones amb discapacitat intel·lectual, la persona ha d'ésser informada en funció del seu grau de comprensió i responsabilitat, sens perjudici d'haver d'informar també qui en té cura o la representació legal.

  Són situacions d'excepció al punt anterior:

- Quan hi ha indicadors objectius per considerar que informar la persona afectada o les persones que en tenen cura la representació legal, pot suposar un perjudici important per a la pròpia persona o per a terceres. Aquesta situació ha de ser excepcional i ha de durar poc temps.

- Quan la informació que sol·liciten els/les representants legals forma part de la intimitat de la persona menor d'edat o incapacitada, i no donar-la no interfereix en l'adient exercici de la potestat parental o

tutela. S'ha de protegir sempre l'interès de la persona menor d'edat o incapacitada.

- El dret d'accés de la persona al seu expedient es pot exercir també per representació, sempre que estigui degudament acreditada.

- El dret d'accés de la persona a la seva documentació mai no pot ésser en perjudici del dret de tercers a la confidencialitat, ni del dret dels i les professionals que han intervingut en l'elaboració d'aquesta, que poden invocar la reserva de les seves observacions, apreciacions o anotacions subjectives.

- El dret de RECTIFICACIÓ
  Permet corregir errors, modificar les dades que resultin ser inexactes o incompletes i garantir la certesa de la informació objecte de tractament.

- El dret de SUPRESSIÓ
  Permet que se suprimeixin les dades que siguin inadequades o excessives. La revocació del consentiment dóna lloc a la cancel·lació de les dades quan el seu tractament estigui basat en ell, però sense efecte retroactiu.

- El dret d'OPOSICIÓ
  Permet a la persona interessada que, per motius relacionats amb seva situació personal, no es dugui a terme el tractament de les seves dades de caràcter personal o es cessament en el mateix.

- El dret de LIMITACIÓ AL TRACTAMENT
  Permet a la persona interessada, les dades de les quals són objecte de tractament, limitar el seu tractament en el futur, sol·licitant al/la responsable del tractament que apliqui mesures sobre aquestes

dades per, entre altres coses, evitar la seva modificació, o en el seu cas, eliminació o supressió.

◇ El dret de PORTABILITAT

Permet a les persones titulars de les dades personals rebre aquelles dades facilitades a un/a responsable del tractament, i a transmetre-les a un altre/a responsable del tractament sense que ho impedeixi el/la responsable a què se'ls hagués facilitat.

4.4 RECOLLIDA DE DADES

Les persones de les quals es recullin dades personals hauran de ser prèviament informades de manera concisa, transparent, intel·ligible i de fàcil accés, en un llenguatge clar i senzill dels següents aspectes:

- Les dades de contacte del delegat/da de protecció de dades;
- La base jurídica del tractament;
- Els interessos legítims perseguits en què es fonamenta el tractament, si s'escau;
- La intenció de transferir les dades a un tercer país o a una organització internacional i la base per fer-ho, si s'escau;
- El termini durant el qual es conservaran les dades;
- El dret a sol·licitar la portabilitat;
- El dret a retirar en qualsevol moment el consentiment que s'hagi prestat;
- Si la comunicació de dades és un requisit legal o contractual o un requisit necessari per subscriure un contracte;
- El dret a presentar una reclamació davant una autoritat de control; l'existència de decisions automatitzades, inclosa la lògica aplicada i les seves conseqüències.

Aquesta informació es donarà en el moment d'iniciar la relació i, si cal, cada vegada que es reculli informació sensible.

4.5 MESURES DE SEGURETAT APLICABLES

La normativa vigent no estableix un catàleg de mesures de seguretat a aplicar, sinó que parteix de les següents premisses:

- Els/Les responsables han de fer una valoració del risc dels tractaments que realitzen per establir quines mesures s'han d'aplicar i com fer-ho, en base al principi de responsabilitat proactiva.

- En funció dels riscos detectats en l'anàlisi realitzat, els/les responsables i encarregats/des han d'adoptar les mesures de seguretat, tenint en compte:

  - el cost de la tècnica
  - els costos d'aplicació
  - la naturalesa, abast, context i fins del tractament
  - els riscos per als drets i llibertats

  Per l'exposat, els/les responsables en el tractament i els seus encarregats/des, han d'adoptar les mesures oportunes per a garantir els drets a què es refereix l'apartat anterior, i a aquest efecte han d'elaborar, si escau, normes i procediments protocol•litzats per a garantir la legitimitat de l'accés a les dades.

5 Notificació de violacions de seguretat de les dades

La violació de seguretat de les dades es defineix com la destrucció, pèrdua o alteració accidental o il·lícita de dades personals transmeses, conservades o tractades d'altre forma, o la comunicació d'accés no autoritzat a aquestes dades. Per exemple, la pèrdua d'un ordinador portàtil de l'Entitat, l'accés no autoritzat a les bases de dades de l'Entitat, l'eliminació accidental d'algun registre, etc.

La comunicació de violació s'ha de notificar a l'autoritat de control sense cap dilació, i dintre de les 72 hores següents a que el responsable tingui constància d'aquesta.

Per aquest motiu, davant de qualsevol violació de seguretat o sospita d'aquesta, la persona treballadora haurà de notificar-ho al seu/va superior jeràrquic/a, a través del canal habilitat al respecte, per tal de procedir amb el protocol establert.

6 Infraccions i sancions

Els/Les responsables dels fitxers i els/les encarregats/des del tractament es troben subjectes al règim sancionador establert a la Llei, que diferencia entre infraccions greus i molt greus.

Es consideren infraccions greus la vulneració de les obligacions de la persona responsable i de l'encarregada, la vulneració de les obligacions de certificació i dels organismes de certificació i la vulneració de les obligacions de control.

La sanció establerta per aquest tipus d'infracció són multes administratives de 10.000.000 Euros com a màxim o, en cas d'una empresa, el 2% com a màxim del volum de negoci total anual global de l'exercici financer anterior, optant-se per la major quantia.

Es consideren infraccions molt greus la vulneració dels principis bàsics (incloses les condicions pel consentiment), la vulneració dels drets de les persones interessades, la vulneració sobre les transferències de dades a un tercer país o organització internacional, la vulneració de qualsevol obligació en virtut del Dret dels Estats membres i l'incompliment d'una resolució.

La sanció prevista per aquest tipus de sanció són multes administratives de 20.00.000 Euros com a màxim o, en cas d'una empresa, el 4% com a màxim del volum de negoci total anual global de l'exercici financer anterior.

Recomanacions i bones pràctiques

» Totes les persones treballadores de Plataforma Educativa en l'exercici de les seves funcions i tasques necessiten tractar dades de caràcter personal. Aquest tractament s'haurà de realitzar amb la deguda diligencia i respecte de la privacitat i intimitat de les persones titulars d'aquestes dades. En especial, en els casos en els que es tractin dades de persones menors i de persones especialment vulnerables.

» No es recomana l'ús d'aplicacions de missatgeria instantània (com WhatsApp).

» "Política de taules netes": No deixar documents que continguin dades personals (CV, informes mèdics, informes socials, etc.) a sobre de la taula o oberts a la pantalla de l'ordinador quan nosaltres no estem presents, encara que l'absència sigui per curt temps.

» Evitar parlar esmentant dades personals als passadissos o a qualsevol altre espai on hi pugui haver altres persones (no sabem qui pot estar escoltant).

» Mantenir el deure de secret i confidencialitat sobre la informació a la qual es tingui accés amb motiu de la teva feina. Fins i tot després de finalitzada la relació laboral o de col·laboració.

» No treure informació o documentació de l'entitat, excepte en els casos que així ho requereixin les funcions assignades. En cas

de necessitar-ho, es recomana portar els docments en format electrònic (per exemple, en un pen drive), sempre amb contrasenya a l'hora d'obrir el document.

» No compartir ni cedir les contrasenyes, ni entrar als sistemes d'informació amb un identificador d'usuari que no sigui el propi. L'identificador i la contrasenya són personals i intransferibles. Tampoc es poden anotar en llocs visibles.

» No realitzar impressions directes, sempre posar contrasenya.

NOTES

Eixos d'Identitat és una col·lecció de Plataforma Educativa que posa en paper recursos i materials transversals i de referència de les entitats que composen la xarxa i que en són trets identitaris.

Títols publicats:

1. Codi Ètic / Codi Ètic 01.a
2. Guia del llenguatge no sexista
3. Política de les entitats
4. Guia de mentoria
5. Codi de bon govern i bones pràctiques de gestió
6. Guia de participació
7. Marc teòric
8. Pautes per una acció social inclusiva
9. Bases per la confecció d'un Pla d'igualtat d'oportunitats
10. Guia de protecció de dades de caràcter perosnal

"L'única amenaça és la inèrcia "
Sant Joan Persa,

"La capacitat d'acceptar la responsabilitat indica la mesura d'un ésser humà"
Roy L. Smith

Eixos d'Identitat

plataforma educativa